

Без підтримки Європи та наших громадян ці ідеї залишаються на папері. Але якщо ми комплексно візьмемося за справу, то зможемо наблизитися до європейського рівня.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН проти корупції ухвалена 31 жовтня 2003 року.
2. Закон України "Про запобігання корупції" від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.
3. Звіт GRECO за 2017 рік про боротьбу з корупцією в Україні.
4. Книга "Прозорість і доброчесність у публічному секторі: європейський досвід для України" / За ред. О. Мельничук, Київ, 2020.

Савишен Ярослав Олександрович
здобувач наукового ступеня доктор філософії
кафедри публічного управління та менеджменту
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ В ПІСЛЯВОЄННОМУ ФІНАНСУВАННІ БІЗНЕСУ

Повномасштабна війна завдала економіці України колосальних збитків, які оцінюються у сотні мільярдів доларів і продовжують збільшуватися. Руїнування інфраструктури, падіння обсягів виробництва, втрата робочих місць і кваліфікованих кадрів та зниження купівельної спроможності населення поставили бізнес перед безпрецедентними викликами. Незважаючи на значні матеріальні й людські втрати та надскладні виклики через військову агресію, Україні вдалося зберегти відносну макроекономічну та цінову стабільність, подолати значні труднощі у виробництві та негативні наслідки відтоку та переміщення робочої сили [3, с. 12; 5, с. 65-66]. Однак, попри досягнуту стабілізацію, подальше повоєнне відновлення економіки та повноцінний розвиток бізнес-середовища буде залежати від цілеспрямованих зусиль щодо підтримки підприємництва та ефективного розподілу ресурсів.

Після завершення війни настане важливий період активного відновлення та розвитку бізнесу [2, с. 7]. Особливого значення набуде забезпечення прозорості та ефективності розподілу фінансових ресурсів, які надходитимуть як із державного бюджету, так і від міжнародних донорів. Саме тому критично важливо заздалегідь визначити потенційні корупційні ризики, які можуть супроводжувати цей процес, і розробити дієві механізми для їх запобігання.

Відбудова країни неможлива без фінансової підтримки підприємництва. Уряд та міжнародні партнери розробляють масштабні програми допомоги, які включають гранти, субсидії, пільгове кредитування та податкові стимули. За даними ПРООН, у 2023 р. понад 25% українських підприємств уже скористалися державною або міжнародною фінансовою підтримкою [3, с. 10;

4, с. 135]. Однак, досвід відновлення інших країн свідчить, що великі фінансові вливання можуть стати джерелом корупційних ризиків, особливо якщо контроль за розподілом коштів є недостатнім. Корупція – тобто, зловживання службовим становищем або ресурсами держави з метою отримання особистої вигоди, – залишатиметься ключовим викликом для державного управління в Україні після війни і становитиме головну небезпеку під час відновлення економічної системи [8, с. 4]. Для ефективної протидії цьому явищу необхідно чітко розуміти, що саме являє собою корупційний ризик та які чинники сприяють його виникненню в умовах післявоєнного відновлення.

Корупційний ризик – це відповідний факт (дія, стан), який створює умови для вчинення корупційних правопорушень особами, уповноваженими на виконання функцій держави та місцевого самоврядування [1]. До основних чинників, що сприяють виникненню корупційних ризиків у період післявоєнного відновлення, можна віднести: непрозорість процедур розподілу ресурсів, послаблений контроль за використанням коштів, значні обсяги фінансування, конфлікт інтересів та низьку ефективність антикорупційних механізмів.

Як свідчать результати опитування, 73% українців та 80% представників бізнесу серед можливих ризиків найбільше непокоїть повернення корупційних схем у процеси відбудови. 63% громадян і 73% підприємців бояться, що корупція може перевершити ризик повторення воєнних дій, який також залишається актуальним для суспільства. Щоб запобігти корупційним ризикам, критично важливо забезпечити механізми контролю, адже саме це вважають пріоритетом 33% населення та 44% бізнесу. Крім того, 24% громадян і 18% підприємців підтримують посилення кримінальної відповідальності за корупційні дії [6].

Особливу загрозу становитимуть корупційні ризики, пов'язані з можливістю недоброчесного використання фінансової підтримки з боку підприємств, які можуть зловживати довірою державних установ і міжнародних донорів через завищення вартості проєктів, подання недостовірної інформації та маніпуляції під час отримання і використання виділених коштів. Подібні випадки не лише знижують ефективність допомоги, але й суттєво ускладнюють подальше залучення фінансових ресурсів, знижуючи довіру міжнародних партнерів і потенційних інвесторів до українського бізнесу.

Для ефективного запобігання описаним корупційним ризикам необхідно впровадити комплекс заходів, спрямованих на підвищення прозорості, посилення контролю за використанням ресурсів та залучення громадськості до процесів моніторингу й аудиту. Також варто звернути увагу на рекомендації міжнародних експертів, які наголошують на необхідності реформування судової системи для забезпечення ефективного та своєчасного реагування на корупційні правопорушення, що є критично важливим для посилення верховенства права та відновлення довіри до інвестиційного клімату України [7].

Одним із ключових механізмів запобігання корупції є цифровізація фінансових процесів та максимальне переведення процедур розподілу коштів в електронну форму. Впровадження електронних платформ із відкритим доступом, які забезпечують прозорість усіх етапів отримання та використання фінансування, дозволяє суттєво зменшити ризики маніпуляцій і зловживань. Крім того, важливою є роль незалежних антикорупційних органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). Забезпечення їх інституційної незалежності, адекватного фінансування і розширення повноважень для перевірки використання коштів стане вагомим фактором стримування корупційних схем.

Не менш важливим інструментом запобігання корупції є активна участь громадянського суспільства та незалежних медіа. Створення умов для проведення незалежних аудиторських перевірок, а також залучення громадськості до процесу контролю та звітування, є вкрай важливим для забезпечення чесного використання фінансових ресурсів.

Отже, системне впровадження запропонованих заходів із запобігання корупції є обов'язковою умовою для ефективного післявоєнного відновлення українського бізнесу та зміцнення економічної стабільності держави. Успіх цих зусиль буде залежати від злагодженої співпраці держави, підприємницької спільноти та громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Бугайчук К. Л. Корупційні ризики: поняття, класифікація, методологія оцінки, заходи усунення. URL: http://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_03_2017/pdf/15.pdf.

2. Климчук О.В. Управління економічною системою України у воєнний період. *Менеджмент в умовах війни: збірник матеріалів круглого столу*. Вінниця, 2023. С. 6–10.

3. Програма розвитку ООН в Україні. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ, 2024. 86 с.

4. Савишен Я.О., Климчук О.В. Сучасні підходи до державного управління проєктно-грантовою діяльністю малого і середнього бізнесу. *Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України: Міжнародна науково-практична конференція*. Одеса: Одеська політехніка. 2024. С. 134–137.

5. Самборська О.Ю., Климчук О.В. Негативний вплив війни на зайнятість та доходи українців. *Інноваційна економіка*. 2023. № 3 (95). С. 63–69. DOI: 10.37332/2309-1533.2023.3.8.

6. У майбутній відбудові українці бояться корупції більше ніж війни – соціологічне опитування. *Transparency International Ukraine*. 14.06.2023. URL: <https://ti-ukraine.org/news/u-majbutnij-vidbudovi-ukrayintsi-boyatsya-koruptsiyi-bilshe-nizh-vijny-sotsiologichne-opytuvannya>.

7. U4 Anti-Corruption Resource Centre. Mitigating corruption in the post-war reconstruction of Ukraine. 2023. URL: <https://www.u4.no/publications/mitigating-corruption-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine/fullversion#policy-options-in-ukraines-reconstruction>.

8. Wilkins K. Reconstructing Ukraine: Context-tailored approaches to corruption. Global Initiative Against Transnational Organized Crime. 2023. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/10/Katherine-Wilkins-Reconstructing-Ukraine-context-tailored-approaches-to-corruption-UKRAINIAN-GI-TOC-October-2023.pdf>.

Саган Євгенія Іванівна

здобувачка ступеня вищої освіти бакалавр
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Гайду Ганна Володимирівна

суддя, Голова Вінницького міського суду

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОМПЛАЄНСУ В СУДОВІЙ ГІЛЦІ ВЛАДИ

Антикорупційний комплаєнс – це система заходів, спрямованих на запобігання корупційним правопорушенням у державних установах. У судовій гілці влади це може включати етичні кодекси, навчання персоналу та моніторинг дотримання законодавства. Актуальність проблеми полягає в тому, що корупція в судовій системі є однією з найбільших перешкод для забезпечення справедливості та верховенства права в Україні. Впровадження антикорупційного комплаєнсу може допомогти підвищити довіру громадськості до судової влади. Українське законодавство передбачає ряд норм, які можуть бути основою для впровадження антикорупційного комплаєнсу в судах, зокрема Закон України «Про запобігання корупції» [1] та інші нормативно-правові акти.

Методи реалізації можуть бути різними, наприклад, навчання суддів і працівників апарату судів, регулярні тренінги з етики та антикорупційного законодавства, створення внутрішніх контрольних механізмів, впровадження системи внутрішнього аудиту та моніторингу дотримання антикорупційних норм, співпраця з громадськими організаціями, залучення експертів та НУО для оцінки ефективності антикорупційних заходів [2].

Перевагами впровадження комплаєнсу є: підвищення прозорості, тобто чіткі процедури і правила зменшують можливості для корупційних дій, зміцнення довіри суспільства: громадяни будуть більше довіряти судовій системі, якщо побачать реальні кроки щодо боротьби з корупцією. Зниження ризиків корупції, тобто систематичний підхід до запобігання корупції може знизити кількість випадків хабарництва та інших правопорушень.

Виклики впровадження є супротив з боку деяких суддів. Необхідно подолати опір змінам та забезпечити підтримку з боку всіх учасників